

Til lovforslag nr. L 102. Betænkning afgivet af Miljø- og Planlægningsudvalget den 30. april 2003

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken

[af miljøministeren (Hans Christian Schmidt)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 5 ændringsforslag til lovforslaget. Miljøministeren har stillet ændringsforslag nr. 4 og 5. Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 1 og 2. Det Radikale Venstres medlem af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 3.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 5. december 2002 og var til 1. behandling den 22. januar 2003. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Miljø- og Planlægningsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 10 møder.

Sammenhæng med andre lovforslag

Lovforslaget har været behandlet sammen med forslag til lov om ændring af lov om vandløb m.v. (lovforslag nr. L 101).

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og miljøministeren sendte den 13. september 2002 dette udkast til udvalget, jf. folketingsåret 2001-02, 2. samling, alm. del – bilag 973. Den 6. december 2002

sendte miljøministeren de indkomne høringsvar samt et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra henholdsvis Dansk Ornitologisk Forening og Digelaget for Marsken ved Tønder.

Miljøministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Deputationer

Endvidere har Dansk Ornitologisk Forening mundtligt over for udvalget redegjort for sin holdning til lovforslaget.

Samråd

Udvalget har stillet 1 spørgsmål til miljøministeren til mundtlig besvarelse. Ministeren har besvaret spørgsmålet i et samråd med udvalget den 9. april 2003. Ministeren har efterfølgende sendt udvalget det talepapir, der lå til grund for ministerens besvarelse af spørgsmålet.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 11 spørgsmål til miljøministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *mindretal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af miljømi-

nisteren under nr. 4 og 5 stillede ændringsforslag. Mindretallet vil stemme imod de under nr. 1-3 stillede ændringsforslag.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget er enig i intentionerne i lovforslaget og lovforslag nr. L 101 om ændring af lov om vandløb, nemlig at lave en administrativ forenkling og lettelse af lovgivningen om vandforholdene i Tøndermarsken. Dansk Folkeparti mener, at det er vigtigt, at der hermed sker en harmonisering, således at det er de samme regler, der gælder i hele Danmark.

Dansk Folkeparti er også enig i, at det skal stå helt klart, at man ikke ønsker at anvende handelsgødning og fosfor i disse udsatte områder, da det kan have utilsigtet virkning på miljøet, som Dansk Folkeparti ikke ønsker.

Et *andet mindretal* i udvalget (S, SF og RV) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag. Hvis de under nr. 1-3 stillede ændringsforslag ikke vedtages, vil mindretallet stemme imod lovforslaget ved 3. behandling.

Socialdemokratiets medlemmer af udvalget oplyser, at Socialdemokratiet under 1. behandling tilkendegav, at man positivt ville gå ind i udvalgsbehandlingen med henblik på at klarlægge de problemer og betænkeligheder, som bl.a. var påpeget i de forskellige høringsvar.

Tøndermarsken er et unikt natur- og fuglebeskyttelsesområde, og det er Socialdemokratiets opfattelse, at man gennem lovgivning må fastsætte de regler, der skal gælde, og som sikrer, at forholdene i Tøndermarsken fortsat kan bevares og forbedres.

Socialdemokratiet har derfor sammen med Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre stillet ændringsforslag til lovens formålsparagraf, så det klart fremgår, at ud over »at bevare« naturforholdene i Tøndermarsken, ønsker partierne også »at forbedre« forholdene.

Socialdemokratiet ønsker, at Sønderjyllands Amt, når det fremover skal overtage kompetencen fra Miljøministeriet til bl.a. at nedsætte »det rådgivende udvalg for Tøndermarsken«, skal forpligtes til at gennemføre de foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre og forbedre naturtilstanden i Tøndermarsken.

Socialdemokratiet er også uenig med ministeren i, at en ændring, som skal sikre, at naturbe-

skyttelseslovens § 3 har forrang frem for bestemmelserne i denne lov, skal afvente en revision af naturbeskyttelsesloven i forbindelse med krav til implementering af EF-fuglebeskyttelses- og habitatdirektiverne.

Socialdemokratiet vil derfor kun stemme for lovens endelige vedtagelse, såfremt de stillede ændringsforslag nr. 1-3 vedtages.

Det Radikale Venstre kan støtte lovforslaget under forudsætning af, at de af partiet, Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti stillede ændringsforslag vedtages.

Det Radikale Venstre ønsker at give Sønderjyllands Amt de bedste forudsætninger for at redde Tøndermarsken, inden amtet overtager ansvaret.

Tøndermarsken er et af Danmarks vigtigste naturområder. Kun Vejerne i Thy, Tipperne i Ringkøbing Fjord og Saltholm i Øresund har så rigt og varieret et fugleliv som Tøndermarsken. Eller rettere: Som Tøndermarsken havde for 10-20 år siden. De seneste år er antallet af fugle faldet dramatisk, og området ligger i dag stort set hen som tom naturkulisser.

Historien om Tøndermarsken er således en af de mest sørgelige beretninger, man kan læse om udviklingen i dansk naturbeskyttelse. Siden fredningen i 1988 er antallet af kreaturer og får, der græsser i Tøndermarsken, øget med 40 pct. Hertil kommer, at køerne kommer ud tidligere på året end før. Begge dele betyder, at fugle, æg og unger trampes ned, og de voksne fugle skræmmes væk. Samtidig er det i 10 år lykkedes nogle få lodsejere at forhindre ethvert forsøg på at hæve vandstanden i de mange kanaler, hvilket helt har ændret landskabets karakter fra fugtige enge til tørre marker – med det resultat, at vade- og sumpfugle i stort tal er forsvundet. Optællinger fra Danmarks Miljøundersøgelser viser f.eks., at antallet af ynglende vadefugle er faldet fra 1.460 par i 1979 til 186 i 2000. For 10 af de vigtigste fuglearter er der tale om en tilbagegang på 50 pct. eller mere.

For Det Radikale Venstre er det – blandt andet med henvisning til Danmarks internationale forpligtelser, men først og fremmest ud fra ønsket om en rig og mangfoldig natur – afgørende at stoppe ødelæggelserne af Tøndermarsken. Derfor har partiet for det første foreslået, at naturbeskyttelseslovens § 3 udvides til at gælde hele Tøndermarsken. For det andet, at formålspara-

graffen for lovgivningerne udvides til at omfatte udarbejdelse af natur- og bevaringsplaner for marsken (jævnfør de stillede ændringsforslag). Med disse ændringsforslag vil Sønderjyllands Amt have de nødvendige lovgivningsmæssige håndtag til en gedigen administration og bevaring af Tøndermarsken. Det er i hele samfundets interesse.

Hvis de nævnte ændringsforslag ikke vedtages, foretrækker Det Radikale Venstre, at den nuværende ansvarsfordeling for Tøndermarsken opretholdes.

Et *tredje mindretal* i udvalget (EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og vil redegøre for sin stilling til de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Et *fjerde mindretal* i udvalget (KRF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Simumut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen. Der gøres opmærksom på, at et flertal eller et mindretal i udvalget ikke altid vil afspejle et flertal/mindretal ved afstemning i Folketinget.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Til § 1

Af et *mindretal* (S, SF og RV), tiltrådt af et *mindretal* (KRF):

1) Før nr. 1 indsættes som nye numre:

»01. I § 2, *stk. 1*, indsættes efter »at bevare«: »og forbedre«.

02. I § 2 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»*Stk. 2*. Loven har endvidere til formål at bidrage til opfyldelsen af internationale forpligtigelser.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter *stk. 3* og 4.«

[Udvidet formålsparagraf]

2) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»03. Efter § 15 indsættes som ny paragraf:

»§ 15 a. For de internationale naturbeskyttelsesområder udarbejder amtsrådet en plan, hvori amtsrådet fastsætter bevaringsmålsætninger og beskriver de foranstaltninger, der er nødvendige for at opnå disse målsætninger.

Stk. 2. I det omfang nødvendige foranstaltninger ikke kan gennemføres ved aftaler med lodsejerne om driften, er amtsrådet forpligtet til at træffe afgørelse om indgreb over for planlagte eller igangværende aktiviteter, hvis det er nødvendigt for at opnå bevaringsmålsætningerne.«
[Ændret pligt til fastsættelse af driftskrav og -aftaler]

Af et *mindretal* (RV), tiltrådt af et *mindretal* (S, SF og KRF):

3) Efter nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»04. Efter § 15 indsættes som nye paragraffer:

»§ 15 b. Alle vandløb og kanaler er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

§ 15 c. I det omfang naturbeskyttelseslovens § 3 indebærer en beskyttelse af de naturtyper, som er omfattet af naturbeskyttelsesloven, der går videre end bestemmelserne i denne lov, gælder naturbeskyttelseslovens § 3.«
[Naturbeskyttelseslovens § 3]

Af *miljøministeren*, tiltrådt af et *flertal* (V, DF, KF og KRF):

4) *Nr. 12* affattes således:

»12. I § 38, *stk. 1*, ændres »§ 12, 1. pkt.« til: »§ 12, *stk. 1*«, og efter »§ 17, *stk. 2*,« indsættes: »§ 19«.«

[Redaktionel ændring]

5) I den under *nr. 13* foreslåede affattelse af § 44, *stk. 2*, indsættes i *nr. 7* efter »Danmarks Naturfredningsforening«: »og Dansk Ornitologisk Forening«.

[DOF klageberettiget]

Bemærkninger

Til nr. 1 og 2

Sigtet med ændringsforslaget til lovens formålsbestemmelse er at præcisere, at lovens hovedformål er at bevare og forbedre naturforholdene i Tøndermarsken, herunder at sikre gode livsbetingelser for fuglebestandene i området,

som Rådets direktiv nr. 79/409 af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle med senere ændringer (EF-fuglebeskyttelsesdirektivet) forpligter Danmark til.

Forslaget til § 15 a tager sigte på at give Sønderjyllands Amtsråd pligt til at gennemføre naturgenopretnings- og plejeforanstaltninger m.v., der varigt sikrer og forbedrer naturtilstanden i Tøndermarsken, på baggrund af en plan, hvori amtet fastsætter bevaringsmålsætninger for fuglebestandene m.v. og beskriver de foranstaltninger, som er nødvendige for at opnå disse målsætninger.

For det tilfælde, at de nødvendige foranstaltninger ikke kan gennemføres ved aftaler med lodsejerne om driften, foreslås det endvidere, at amtet får beføjelse til at fastsætte krav til driften af området, så de anbefalinger, som Danmarks Miljøundersøgelser har givet i Tema-rapport 35/2000 om Fugle i Tøndermarsken – bestandsudvikling og landbrug, kan gennemføres, herunder specielt fastsættelse af krav om udbindingstidspunkt, hjemtagningstidspunkt, tæthed af kreaturer på fenerne, regulering af anvendelse af suppleringsfoder samt regulering af vandstanden. I den forbindelse bør vandløbsregulativet snarest revideres.

Til nr. 3

Vidåen og Sønderåen er i dag udpeget som beskyttede vandløb efter naturbeskyttelseslovens § 3. Derudover er en række kanaler inden for lovområdet udpeget som beskyttede vandløb efter den samme bestemmelse.

Med ændringsforslaget udpeges direkte i lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken alle vandløb og kanaler inden for lovområdet som § 3-beskyttede.

Ferske enge blev beskyttet med naturbeskyttelsesloven i 1992. En del af de vedvarende græsarealer, som lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken omfatter, må anses for at opfylde kriterierne for at være § 3-beskyttet fersk eng.

Da der ikke i naturbeskyttelsesloven eller lov-bemærkningerne er gjort undtagelse for Tøndermarsken, må det antages, at § 3 generelt også gælder i Tøndermarsken. Det gælder f.eks. moser, søer og udpegede vandløb. Lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken regulerer imidlertid anvendelsen af de vedvarende græsarealer, herunder ferske enge, i lovområdet ret detaljeret. Det må derfor antages, at lovens udtrykkelige regulering af visse aktiviteter gælder forud for naturbeskyttelsesloven. Det må antages at gælde for f.eks. lovens § 11 om grøbling af vedvarende græsarealer og § 19 om gødskning. I begge tilfælde er naturbeskyttelseslovens regler mere restriktive end bestemmelserne i lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken.

Ændringsforslaget skal sikre, at naturbeskyttelseslovens § 3 har forrang frem for bestemmelserne i lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken, i det omfang naturbeskyttelseslovens § 3 er mere restriktiv end særlovens bestemmelser.

Til nr. 4

Ændringsforslaget, der er en konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 1, er alene af redaktionel karakter.

Til nr. 5

Forslaget indebærer, at også Dansk Ornitologisk Forening bliver klageberettiget som landsdækkende forening. Der henvises i øvrigt til miljøministerens besvarelse af spørgsmål 3 fra udvalget.

Søren Gade (V) Helga Moos (V) Eyvind Vesselbo (V) fmd. Jens Vibjerg (V)
Jørn Dohrmann (DF) Freddie H. Madsen (DF) Helle Sjelle (KF) Lars Barfoed (KF)
Mogens Nørgård Pedersen (KRF) nfmd. Inger Bierbaum (S) Helge Mortensen (S)
Pernille Blach Hansen (S) Svend Auken (S) Torben Hansen (S) Jørn Jespersen (SF)
Elsebeth Gerner Nielsen (RV) Keld Albrechtsen (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	55*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	2

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1

Oversigt over bilag vedrørende L 102

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar samt høringsnotater, fra miljøministeren
2	Spm. 1 om natur- og miljøreguleringen i Sønderjyllands og Ribe Amter, til miljøministeren Spm. 2 om organisationer, der ønsker klageadgang, til miljøministeren Spm. 3 om ændring af § 4, til miljøministeren Spm. 4 om af- og bevanding i Tøndermarsken, til miljøministeren
3	Svar på spm. 1 om natur- og miljøreguleringen i Sønderjyllands og Ribe Amter, fra miljøministeren Svar på spm. 2 om organisationer, der ønsker klageadgang, fra miljøministeren Svar på spm. 3 om ændring af § 4, fra miljøministeren Svar på spm. 4 om af- og bevanding i Tøndermarsken, fra miljøministeren
4	Spm. 5 om fysiske årsager, som hindrer, at afvandingsforholdene kan ændres for omkring 400 ha, til miljøministeren Spm. 6 om, hvad det betyder for den samlede miljøindsats i Tøndermarsken, at omkring 400 ha ikke kan få ændrede afvandingsforhold, til miljøministeren Spm. 7 om initiativer, som kan gøre det muligt at ændre de fysiske betingelser, så det bliver muligt at ændre afvandingsforholdene for de nævnte 400 ha, til miljøministeren
5	Spm. 8 om anmodning om teknisk bistand til udarbejdelse af ændringsforslag, der medfører, at hele Tøndermarsken bliver omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, til miljøministeren
6	Meddelelse om lukning for spørgsmål til lovforslaget den 28. februar 2003
7	Ændringsforslag, fra miljøministeren
8	1. udkast til betænkning
9	Svar på spm. 5 om fysiske årsager, som hindrer, at afvandingsforholdene kan ændres for omkring 400 ha, fra miljøministeren Svar på spm. 6 om, hvad det betyder for den samlede miljøindsats i Tøndermarsken, at omkring 400 ha ikke kan få ændrede afvandingsforhold, fra miljøministeren Svar på spm. 7 om initiativer, som kan gøre det muligt at ændre de fysiske betingelser, så det bliver muligt at ændre afvandingsforholdene for de nævnte 400 ha, fra miljøministeren
10	Svar på spm. 8 om anmodning om teknisk bistand til udarbejdelse af ændringsforslag, der medfører, at hele Tøndermarsken bliver omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, fra miljøministeren
11	Henvendelse af 24/3-03 fra Dansk Ornitologisk Forening
12	Spm. 9 om kommentar til henvendelse af 24/3-03 fra Dansk Ornitologisk Forening, til miljøministeren
13	Samrådsspm. A om uddybende at redegøre for besvarelserne af de stillede spørgsmål, til miljøministeren
14	Svar på spm. 9 om kommentar til henvendelse af 24/3-03 fra Dansk Ornitologisk Forening, fra miljøministeren

Bilagsnr.	Titel
15	Talepapir fra samråd 9/4 03 vedrørende samrådsspørgsmål A, fra miljøministeren
16	Spm. 10 om teknisk bistand til ændringsforslag vedrørende formålsparagraffen m.v., til miljøministeren
17	Svar på spm. 10 om teknisk bistand til ændringsforslag vedrørende formålsparagraffen m.v., fra miljøministeren
18	Henvendelse af 28/4-03 fra Digelaget for Marsken ved Tønder
19	Spm. 11 om kommentar til henvendelse af 28/4-03 fra Digelaget for Marsken ved Tønder, til miljøministeren
20	2. udkast til betænkning
21	Svar på spm. 11 om kommentar til henvendelse af 28/4-03 fra Digelaget for Marsken ved Tønder, fra miljøministeren